

राज्य व जिल्हा स्तरावर तंबाखू नियंत्रण कायदा २००३
च्या कलम ५ च्या अंमलबजावणीचा आढावा
घेण्यासाठी नियंत्रण कक्षाची स्थापना करणे.

महाराष्ट्र शासन
सार्वजनिक आरोग्य विभाग

शासन निर्णय क्र.व्यसमु २००८/प्र.क्र.२४५/आ-५

मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.

दिनांक:- १ ऑक्टोबर, २००८.

संदर्भ:- आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे आदेश दि. २२ मे २००८.

प्रस्तावना:- सिगारेट व अन्य तंबाखूजन्य उत्पादने (जाहीरात, प्रतिबंध व व्यापार, वाणिज्य, उत्पादन, पुरवठा व वितरण यांचे विनियमन) कायदा २००३ च्या कलम ५ नुसार सिगारेट किंवा तंबाखूजन्य उत्पादने यांची प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष जाहीरात करण्यास बंदी आहे. देशातील बऱ्याच भागात या कलमांचे नियंत्रण व अंमलबजावणी समाधानकारकरित्या होत नाही असे निदर्शनास आले आहे.

मा.सचिव, आरोग्य व कुटुंब कल्याण नवी दिल्ली यांच्या अध्यक्षतेखाली केंद्र सरकारच्या दि.२१/२/२००८ च्या सभेत झालेल्या निर्णयानुसार या कायद्याच्या कलम ५ च्या अंमलबजावणीचा आढावा घेऊन सनियंत्रण करण्यासाठी राज्य व जिल्हा स्तरावर समित्या स्थापन करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. त्यानुसार राज्यात समित्या स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:- प्रस्तावनेत नमुद केल्यानुसार सिगारेट व अन्य तंबाखूजन्य उत्पादने (जाहीरात, प्रतिबंध व व्यापार, वाणिज्य, उत्पादन, पुरवठा व वितरण यांचे विनियमन) कायदा २००३ च्या कलम ५ ची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याच्या दृष्टीने राज्यात खालीलप्रमाणे राज्यस्तरीय व जिल्हास्तरीय समित्या स्थापन करण्यास शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

अ) राज्यस्तरीय समिती

१) आयुक्त तथा सचिव (कुटुंब कल्याण), सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.	अध्यक्ष
२) आयुक्त, अन्न व औषध प्रशासन, मुंबई.	सदस्य
३) संचालक, आरोग्य सेवा, मुंबई.	सदस्य
४) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन	सदस्य

५) पोलिस महासंचालक यांचे प्रतिनिधी	सदस्य
*६) आरोग्य व तंबाखू नियंत्रण या क्षेत्रात काम करणारी स्वयंसेवी सामाजिक संस्था	सदस्य
*७) एक विचारवंत	सदस्य
*८) एक मानसशास्त्रज्ञ	सदस्य
*९) समाज शास्त्रज्ञ	सदस्य
१०) सहआयुक्त (अन्न), अन्न व औषध प्रशासन, मुंबई-५१.	सदस्य
	सचिव/ नोडल ऑफिसर/ फोकल पॉईंट

* क्र.६ ते ९ वरील सदस्यांची नेमणूक अध्यक्ष करतील.

राज्यस्तरीय समितीची कार्यकक्षा

१. जिल्हा स्तरावर समित्या स्थापन झाल्याची खात्री करणे व आढावा घेणे.
२. दर तीन महिन्याला राज्यस्तरीय व जिल्हास्तरीय समित्यांच्या सभा होतात की नाही याबाबत आढावा घेणे.
३. कायदानुसार प्रमाणित केलेले अधिकारी त्यांची कायदेशीर जबाबदारी योग्यरित्या पार पाडतात की नाही याचा आढावा घेणे.
४. कायद्याची अंमलबजावणी करणाऱ्या अधिकाऱ्यांकडून हाताळल्या जाणाऱ्या प्रकरणांबद्दल आढावा व त्याबद्दलचे निर्णय याबाबत आढावा घेणे.
५. जिल्हा स्तरावर समित्यांना सुचना व मार्गदर्शन करणे.
६. जिल्हा स्तरावर समित्यांनी संदर्भित केलेल्या विषयावर निर्णय घेणे.
७. जिल्हा स्तरावर समित्यांकडून माहिती गोळा करून केंद्र शासनास पाठविणे.
८. या कायद्याच्या कलम ५ चे उल्लंघन केल्याप्रकरणी कार्यवाही प्रस्तावित करणे.
९. या कायद्याचे उल्लंघन केल्याप्रकरणी कार्यपद्धती आखून देणे व टोबॅको हेल्थ लाईन बद्दल कार्यवाही करणे.

ब) जिल्हास्तरीय समिती

१) जिल्हाधिकारी / पोलिस आयुक्त	अध्यक्ष
२) जिल्हा पोलिस अधिक्षक	सदस्य
३) आरोग्य वैद्यकीय अधिकारी (महानगरपालिका)	सदस्य
४) जिल्हा शल्य चिकित्सक	सदस्य
५) जिल्हा माहिती अधिकारी	सदस्य
*६) आरोग्य व तंबाखू नियंत्रण या क्षेत्रात काम करणारी स्वयंसेवी सामाजिक संस्था	सदस्य

*७) एक विचारवंत	सदस्य
*८) एक मानसशास्त्रज्ञ	सदस्य
*९) समाज शास्त्रज्ञ	सदस्य
*१०) जिल्ह्यातील नामवंत कॉलेजचे प्राचार्य	सदस्य
*११) सहायक आयुक्त, अन्न व औषध प्रशासन	सदस्य सचिव/ नोडल ऑफिसर/ फोकल पॉईंट

* क्र.६ ते १० वरील सदस्यांची नेमणूक अध्यक्ष मा.पालकमंत्री यांच्या सल्ल्याने करतील.

जिल्हास्तरीय समितीची कार्यक्षेत्रे

१. तंबाखू प्रतिबंधक कायद्याच्या उल्लंघनाविषयी किंवा जाहीराती संबंधी तक्रारी करण्यासाठी व्यासपीठ उपलब्ध करून देणे.
२. या कायद्याच्या कलम ५ च्या अंमलबजावणीचा आढावा घेणे.
३. या कायद्याचे उल्लंघन होत असल्यास ही बाब राज्यशासनाच्या निदर्शनास आणून देणे.
२. महानगरपालिका क्षेत्र वगळून इतर भागासाठी जिल्हाधिकारी अध्यक्ष राहतील. महानगरपालिका क्षेत्रात पोलिस आयुक्त या समितीचे अध्यक्ष राहतील व विविध सदस्यांची नेमणूक त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली होईल.
३. नामांकन झालेल्या सदस्यांची नेमणूक दोन वर्षांच्या कालावधीसाठी राहिल. अशा सदस्यांची पुनर्नेमणूक करण्यात येणार नाही. सदस्यांची जागा रिकामी झाल्यास अध्यक्षांच्या संमतीने पुनर्नेमणूक करण्यात येईल.
४. विहीत कायद्याच्या मार्गदर्शक सुधनानुसार राज्य व जिल्हा स्तरावरील समित्या त्यांच्याकडे प्राप्त झालेल्या तक्रारीवर निर्णय घेतील.
५. या कायद्याच्या आंतरराज्य उल्लंघनाबद्दल राज्यस्तरीय समिती विहीत कार्यपद्धतीनुसार कार्यवाही करेल. अशी प्रकरणे नोडल ऑफिसर उदा.सहआयुक्त (अन्न), अन्न व औषधी प्रशासन, मा.मंत्री, अन्न व औषधी द्रव्ये, महाराष्ट्र शासन यांच्याकडे सुद्धा पाठवली जातील व त्यांच्याकडून योग्य ती कार्यवाही होईल. अशा प्रकरणाबद्दल केंद्र शासनाच्या आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्रालयाच्या सुकाणु समितीकडे माहिती कळविणे आवश्यक राहिल.
६. हा शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून अंमलात येईल.

७. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर २००८१००११२४००३००१ या सांकेताक क्रमांकावर उपलब्ध आहे

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्य़ा आदेशानुसार व नावाने.

(नि.रा.उके)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

१. मुख्यमंत्री, मा.मंत्री आरोग्य, मा.मंत्री अन्न व औषधी द्रव्ये, मा.राजगंधी यांचे राजगंधी सचिव

सर्व सचिव/ प्रधान सचिव/ अपर मुख्य सचिव मंत्रालय, मुंबई.

सर्व मंत्रालयीन विभाग.

सर्व जिल्हाधिकारी.

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद.

संचालक, आरोग्य सेवा, मुंबई.

संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, मुंबई.

पोलिस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

पोलिस आयुक्त, बृहन्मुंबई.

आयुक्त, अन्न व औषधी द्रव्ये प्रशासन, बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स, मुंबई.

सहआयुक्त (अन्न), अन्न व औषधी द्रव्ये प्रशासन, बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स, मुंबई.

सर्व जिल्हा सहायक आयुक्त, अन्न व औषधी द्रव्ये प्रशासन.

सर्व जिल्हा शल्य चिकित्सक.

सर्व जिल्हा आरोग्य अधिकारी.

सर्व जिल्हा पोलिस अधिक्षक.

सर्व जिल्हा माहिती अधिकारी.

आरोग्य वैद्यकीय अधिकारी (महानगरपालिका)

सर्व महानगरपालिका/ नगरपालिका/ नगरपरिषदा

निवडनस्ती आरोग्य-५.

.....